

Vereniging
Nieuwe Natuur? Nee!

Behoudt ons agrarisch cultuurlandschap

Voorzitter

Jhr. Mr. Coert van Beijma thoe Kingma

Welbergsweg 7

7495 SZ Ambt Delden

Dit commentaar van de vereniging NNN valt uiteen in twee delen. In het eerste deel zal de vereniging een aantal hoofdpunten van zorg betreffende de conceptwet geven. In het tweede deel zal concreet worden ingegaan op de artikelen van de wet.

I Enige hoofdpunten van zorg

Gebiedsbenadering

Het is de vereniging NNN volstrekt onduidelijk of middels deze wet een juridisch regime wordt geschapen met betrekking tot herijkte EHS, nieuwe natuur enz.

Er zijn alleen artikelen te vinden m.b.t. soorten die niet voorkomen in bijlagen van de EU-richtlijnen. De vraag is welk beschermingsregime dan toegepast gaat worden op deze gebieden buiten de Natura-2000 gebieden. Dit vereist ook helderheid voor wat betreft de in verband hiermee te volgen procedures. Zo dit niet het geval is, is volslagen onduidelijk op welke pijlers het Nederlands gebiedsgerichte beleid berust, en hoe de toetsing daarvan plaats zal vinden.

Ook kunnen de rechten van belanghebbenden dan expliciet geregeld worden, zodat ze niet onnodig geconfronteerd worden met de stringente eisen van de EU-richtlijnen. Hierbij moet ook uitvoering worden gegeven aan bijv. de rechtsbescherming voortvloeiend uit de Conventie van Arhus.

In dit verband is ook artikel 2.8 lid 8 interessant, waarin wordt vastgelegd dat gebieden die, als zij als compensatie bij een passende beoordeling moeten dienen, aan Natura-2000 gebieden worden toegevoegd. Hiervoor zijn terreinen buiten Natura-2000 binnen de EHS, robuuste verbindingzones en nieuwe natuur voor de hand liggende potentiële kandidaten. Mede gezien de externe werking van Natura 2000 zal dit gepaard gaan met ongewenste maatschappelijke consequenties.

Bevoegd gezag

Een punt dat bij de vereniging NNN ook gevoelig ligt is het feit dat bij de provincie in haast alle gevallen het bevoegd gezag en de verantwoordelijkheid voor Natura 2000 ligt. Deze autonomie van de provinciën zal tot rechtsongelijkheid voor bewoners leiden (bijv. door verschil in visie, monitoring enz.). Verschillen die zich momenteel op macroschaal binnen Europa manifesteren zullen zich herhalen tussen de provinciën. Bovendien is de Nederlandse staat verantwoording verschuldigd aan de EU en het is derhalve ongewenst dat ze haar bevoegdheden en verantwoordelijkheid zodanig delegeert dat het rijk zelfs geen overzicht meer heeft. (Voorbeelden uit het recente verleden: Het rijk bleek bij navraag door de vereniging NNN geen inzage te kunnen geven in de ha's waarop het natuurbeleid betrekking heeft en de hieraan gerelateerde maatschappelijke kosten.).

Implementatie van artikel 6 uit de habitatrichtlijn

De gebiedsaanwijzing moet voldoen aan bijlage III van de Habitatrichtlijn. Op grond van deze bijlage is het verschil tussen de kwalificerende natuurwaarden; referenties voor toepassing van artikel 6.2 en de passende beoordelingen uit de artikelen 6.3 en 6.4 uit de Habitatrichtlijn en de overige niet vast te stellen. (Het begrip "kwalificerende natuurwaarden" wordt in de richtlijnen niet gebruikt, maar is een kernachtige, in zwang geraakte, verwijzing naar wat in de Habitatrichtlijn heet "de natuurlijke habitats en/of de populaties van de soorten **waarvoor het gebied is aangewezen**,") In overleg met de EU-commissie zijn de criteria voor de gebiedsaanwijzing en de kwalificerende waarden nader geconcretiseerd (zie bijvoorbeeld de IBA2000 pagina's 5 en 38). Ter verheldering worden deze hier nogmaals weergegeven:

1. Kwalificatie één van de vijf belangrijkste gebieden binnen Nederland voor de soort (habitat)
2. Kwalificatie op grond van voldoen aan 1%-drempel (> 1% van de internationale populatie)

Geen van deze voor de bescherming van de burger zo belangrijke zaken zijn in de wet opgenomen. Zo

kan er onduidelijkheid ontstaan over welke habitats en soorten voor een passende beoordeling relevant zijn. Ook in de huidige concept beheerplannen wordt hieraan voorbijgegaan, maar juist van nieuwe regelgeving mag helderheid, ook op dit punt verwacht worden. Immers, indien dit ontbreekt ontbeert het beleid onderbouwing en zorgvuldigheid. Bovendien eisen de richtlijnen niet dat voor de realisering van plannen of projecten een vergunning noodzakelijk is (het Nederlandse Nee-Tenzij uitgangspunt (artikel 5.4)). Alleen bij twijfel over de impact van een dergelijk plan of project, verlangt de Habitatrichtlijn een onderzoek om te kunnen garanderen dat geen relevante significante negatieve effecten optreden en kan de activiteit eventueel niet plaatsvinden.

Bescherming van soorten waarvoor geen gebieden worden aangewezen

De Vogelrichtlijn laat geen SBZ's aanwijzen voor trekkende vogels die niet in bijlage 1 van de Vogelrichtlijn zijn opgenomen (artikel 2.1 lid 1). Men dient daarom steeds te differentiëren tussen soorten van bijlage I van de Vogelrichtlijn en de hierin niet voorkomende trekvogels. Hieraan is onvoldoende zorg besteed in de conceptwet. In de opvatting van de vereniging NNN kunnen deze beter geplaatst worden onder § 3.3. Beschermingsregime andere soorten. Verder wordt er in de wet gerefereerd naar de verdragen van Bern en Bonn. Aangezien alle in deze verdragen genoemde soorten onder het beschermingsregime van de EU richtlijnen vallen kunnen deze verwijzingen gevoeglijk uit de conceptwet genomen worden.

De status van de gebieden die in de conceptwet met Natura-2000 worden aangemerkt

Voor verre weg de meeste gebieden is beheersplanprocedure nog steeds niet afgerond. Daardoor hebben deze gebieden nog niet de status van SBZ (speciale beschermingszone) en hebben alleen de artikelen 6.2-6.4 van de Habitatrichtlijn hierop werking. In de wet worden alle gebieden, ook waarvan de procedure nog niet is afgerond onder Natura-2000 gebieden gebracht en de regelgeving voor SBZ hierop losgelaten. Men behoort hier te differentiëren.

Echter ook bij de overgangsregels is hierover niets terug vinden (Hoofdstuk 9. Overgangsrecht).

Monitoring en evaluatie

De verplichting van de overheid tot monitoring zoals vereist in artikel 11 van de Habitatrichtlijn is in deze wet niet duidelijk teruggevonden. Dit is van belang omdat zo vastgesteld kan worden of bij een natuurwaarde sprake is van een significante verslechtering. Leest men de toelichting dan blijkt dat deze activiteit onder artikel 1.7 is gedacht. De vereniging NNN vindt artikel 1.7 onvoldoende helder. Naar haar mening dient deze belangrijke verplichting expliciet te worden vastgelegd. Bovendien moeten deze gegevens en de wijze waarop deze verkregen zijn bij wet kosteloos voor belanghebbende (ook via het internet) beschikbaar worden gesteld.

Van groot belang is dat de gegevens in het standaardformulier voor de aanmelding van de Natura-2000 gebieden wetenschappelijk gefundeerd zijn. De vereniging kan uit eigen ervaring zeggen dat dit veelal niet het geval is. Hierdoor zijn de burgers overgeleverd aan willekeur en wordt haar rechtspositie aangetast. De vereniging verlangt een in de wet vastgelegde voorziening om burgers hiervan niet het slachtoffer te laten worden.

Schadecompensatie en kosten.

Er is geen expliciete toezegging dat de kosten voor een passende beoordeling door de overheid wordt gedragen. Hierdoor worden vooral weinig draagkrachtige initiatiefnemers getroffen. Dit is in strijd met de conventie van Arhus, welke is geratificeerd door de Nederlandse overheid.

Bovendien wordt geen vergoeding van de schade geleden door maatregelen op basis van de EU-richtlijnen in het vooruitzicht gesteld. De burger draait dus bijvoorbeeld op voor waardevermindering van zijn eigendommen die hiermee verband houden.

NB. Bij de gangbare planschade-regelingen is beperking de tendens en de overheid verschuift de verantwoordelijkheid naar de projectontwikkelaar. Waar het natuur betreft is de overheid zelf de planontwikkelaar-..

Verwijzingen in artikel 3.11 naar voorafgaande artikelen

De verwijzing in artikel 3.11 naar 3.8 en via 3.8 naar 3.5-3.7 heeft een aantal tegenstrijdige en ook ongewenste, waarschijnlijk onvoorziene, consequenties tot gevolg. De vereniging NNN stelt voor het totale regime dat van toepassing is op de "andere soorten" in afzonderlijke artikelen na artikel 3.11 vast te leggen.

Ontbrekende definities

Definitie van project ontbreekt.

Definitie van bestaand gebruik ontbreekt.

Bij de opstelling van de beheerplannen heeft de status van het zgn. "bestaand gebruik" een grote betekenis omdat hiervoor toetsingsartikelen 6.3 en 6.4 van de Habitatrichtlijn niet van toepassing zijn.

Definitie van kwalificerende natuurwaarde ontbreekt.

Definitie van bestuursorgaan ontbreekt

(Het is niet uit te sluiten dat SBB of de Provinciale Landschappen ook nog eens tot bestuursorganen worden gepromoveerd. Ze hebben reeds bekeuringsbevoegdheid.).

Definitie van "categorie van gevallen" ontbreekt (artikel 2.4 lid 3 en volgende.).

II Afzonderlijke artikelen

Citaten uit de conceptwet worden cursief aangegeven. Het commentaar van de vereniging NNN is in normaalschrift.

Pagina 3

Artikel 1.1

Natura 2000-gebied: gebied dat:

a.

door de bevoegde autoriteit van het land waarin het gebied is gelegen is aangewezen als speciale beschermingszone, ter uitvoering van de artikelen 3, tweede lid, onderdeel a, en 4, eerste en tweede lid, van de Vogelrichtlijn en artikel 4, vierde lid, van de Habitatrichtlijn, of;

b. is opgenomen op de lijst van gebieden van communautair belang, bedoeld in artikel 4, tweede lid, van de Habitatrichtlijn;

Voor een gebied van communautair belang (artikel 1.k) dat nog niet de status van SBZ (artikel 1.1 van de Habitatrichtlijn.) heeft gekregen gelden alleen artikel 6.2 en 6.3. Gezien dit verschil in verplichtingen mag men de beide categorieën a) en b) niet onder dezelfde noemer brengen en dient men te differentiëren.

Pagina 5

Artikel 1.3 De provincie als bevoegd gezag

Autonomie van de provincies zal tot diverse vormen van ongelijkheid leiden, daaronder ook rechtsongelijkheid voor bewoners (bv. door verschil in visie, monitoring enz.). Verschillen die zich momenteel op macroschaal binnen Europa manifesteren zullen zich herhalen tussen de provincies.

Bovendien is de Nederlandse staat verantwoording verschuldigd aan de EU en het is ongewenst dat ze haar bevoegdheden en verantwoordelijkheid zodanig delegeert (versnipperd) dat sturing en toetsing niet meer op basis van openbaar toegankelijke gegevens noch op basis van eenduidige criteria kan plaatsvinden.

Artikel 1.3 geeft een voorproef van de te verwachten afstemmingsproblemen en van consequenties van deze provinciale autonomie. Degene (de staat) die aansprakelijk is heeft niet de bevoegdheid waarvoor hij aansprakelijk wordt gesteld.

(Uit de vragen die de vereniging NNN heeft gesteld in het verleden, blijkt dat niemand weet wat de oppervlakte aan natuurgebieden in Nederland is. Het CBS is zelfs gestopt met deze gegevens bij te houden. Ook kamerlid Koppejan is niet in staat gebleken deze gegevens van de toenmalige minister van LNV te verkrijgen omdat zij en haar ministerie daarover niet beschikten.).

Pagina 6

Artikel 1.4 EU-rechtshandelingen

Een bindende EU-rechtssituatie laat in principe zich alleen dan op een eenduidige wijze in de huidige wet vertalen als richtlijnen en wet dekkingsgelijk zijn. M.a.w. het verdient de voorkeur voor de uitvoering van de habitat- en Vogelrichtlijn deze integraal in de wet op te nemen. Dit vereenvoudigt ook de toepassing van de Europese jurisprudentie op de Nederlandse situatie.

Pagina 7

Artikel 1.5 Natuurvisie van de minister

3e. Actualisering van de aanwijzingsbesluiten

De nulmeting uit 2004 is bepalend. De actualisering van aanwijzingsbesluiten. is niet het primaire doel van de Habitatrichtlijn. De richtlijn verplicht tot behoud en, indien nodig, tot herstel. De bovenstaande actualisering dient daarom ook niet in Nederlandse wet ter uitvoering van deze richtlijnen te verschijnen. De aanmelding en het daarbij behorende standaardformulier is de referentie. Deze had tot stand moeten komen op basis van wetenschappelijke gegevens en de perspectieven van habitats en soorten.

Bovendien moet men verwachten dat aanpassingen zullen leiden tot een accumulatie van steeds meer natuurwaarden die het gebied belasten. Immers natuurwaarden in slechte toestand vergen een grote inspanning maar verdwijnen niet of met de grootste moeite van de lijst. Tegelijkertijd komen er steeds meer nieuwe bij. Neem het voorbeeld van natuurlijke successie. Door deze verandering van het landschap zullen er steeds nieuwe soorten zich binnen het gebied vestigen terwijl andere zullen wegwijnen. Ook de Waddenzee is geen statisch gegeven. Op termijn zullen zich hier grote veranderingen voltrekken. De richtlijnen anticiperen hier niet op. Deze hebben tot doel de achteruitgang van de biodiversiteit tot staan te brengen, m.a.w. minstens te behouden wat er is en dat op gebiedsniveau.

Verder wordt onder lid 3 geen aandacht *bested* aan volksgezondheid, veiligheid en andere volksbelangen zoals vrijheid van beweging, recreatie en woonomgeving. De EU-richtlijnen gaan hier nadrukkelijk wel vanuit.

Pagina 8

Artikel 1.5

4 Er worden hierdoor populaties van soorten toegevoegd die misschien in Nederland geen goede staat van instandhouding bezitten maar internationaal gezien in een blakende toestand verkeren. Voorbeelden: soorten op grenzen van verspreidingsgebied, berucht voorbeeld korenwolf.

Artikel 1.6 Verplichtingen provincies

Lid 1

Gaat uit boven de eisen van Natura 2000 omdat het zich richt op een niet verder gedefinieerde en niet door de verplichtingen van Natura 2000 bepaalde diversiteit.

Lid 2

en naar de niet in die bijlage genoemde geregeld voorkomende trekvogelsoorten.

Voor deze laatste soorten worden in tegenstelling voor de soorten van bijlage I (artikel 4 lid 1, artikel 3 lid 2a, b, artikel 4 lid 4) geen beschermingszones ingericht. Vanwege dit verschil in beschermingsniveau dienen deze trekvogelsoorten apart behandeld te worden zoals dit in de Vogelrichtlijn ook gebeurt (artikel 4 lid 2, artikel 7 lid 4 van de Vogelrichtlijn).

Artikel 1.7 Toezicht van de minister

Er wordt geen verschil gemaakt tussen verplichtingen voor Natura 2000 en niet in de bijlagen genoemde soorten! In lid 2 van 1.6 staat de *bijzondere* maar zeker niet de enige aandacht. M.a.w. artikel 1.6 omvat meer dan de EU verplichtingen.

Pagina 9

Artikel 1.8 Bescherming Natura 2000

Beperkt zich tot Natura 2000.

Natura 2000 echter eist niet dat handelen geen nadelige gevolgen kan hebben maar verlangt dat de instandhouding van kwalificerende soorten uit het standaardformulier niet in gevaar komt of significant verslechtert.

De formulering van de richtlijnen dient hier te worden overgenomen.

Artikel 1.9

1.a

Pro-actieve maatregelen worden in de richtlijnen vereist voor geplande nieuwe activiteiten en plannen i.v.m. met kwalificerende natuurwaarden voor het betreffende Natura-2000 gebied. Deze beperking is hier niet geformuleerd. Uit monitoring kan blijken dat er een significante verslechtering ingetreden is om tot maatregelen over te gaan. Er kunnen dan slechts specifieke beperkingen worden opgelegd aan die bestaande activiteiten die op zichzelf aanleiding geven tot een significante verslechtering.

1.b

Verbetering van de staat van instandhouding zonder de randvoorwaarde van slechte of significant verslechterende toestand gaat uit boven de vereisten van Natura 2000.

Lid 2

Het begrip `bestuursorganen` vergt nadere definitie.

Hoofdstuk 2. Gebieden en maatregelen

Pagina 10

Als de minister potentiële Natura-2000 gebieden aanwijst zijn deze nog niet bij de EU aangemeld en hebben ook nog niet de status van SBZ verkregen. In het eerste geval gelden de richtlijnen niet en in het tweede geval gelden uitsluitend de artikelen 6.2 en 6.3.

Artikel 2.1 Gebieden

lid 1 Speciale beschermingszones dienen alleen te worden aangewezen voor soorten van bijlage 1 van de Vogelrichtlijn (zie artikel 4 lid 1) en **niet voor de trekvogels (artikel 4 lid 2 van de Vogelrichtlijn)**

lid 3 voor de aanmelding bij de EU is een correcte kaart vereist.

Het is gebleken dat bij de aanmeldingen, waarbij gebruik dient te worden gemaakt van het standaard gegevensformulier, geen of slechts fragmentarische gegevens over het bestaand gebruik door Nederland zijn verstrekt. Kaarten daarentegen werden altijd wel bijgeleverd. Daarom is het zinvoller lid 3 te gebruiken om een goede verschaffing van gegevens over het bestaande gebruik te garanderen.

pagina 11

lid 4

a) bijlage 1 van de Vogelrichtlijn toevoegen.

b) bijlagen 1 en 2 van de Habitatrichtlijn toevoegen.

pagina 11

Lid 4 Er wordt geen duidelijk onderscheid gemaakt tussen kwalificerende en niet-kwalificerende

natuurwaarden. Bovendien bevat de wet geen criteria die dit onderscheid mogelijk maken. Wel zijn in overeenstemming met de EU zulke criteria vastgesteld. Deze dienen deel uit te maken van de wet (zie hiervoor bijvoorbeeld de IBA2000.). Impliciet kan men dit lezen in 2.1.4 maar de rechtszekerheid van belanghebbenden is erbij gebaat als deze criteria expliciet worden opgenomen en dat regelgeving aan de hand hiervan gedifferentieerd wordt zoals ook in de Habitatrichtlijn gedaan werd.

7 De begrenzing van Natura-2000 gebieden kan niet zonder toestemming van de EU aangepast worden en ligt vast door de begeleidende kaart bij het standaardformulier (2004).

Artikel 2.2. Maatregelen van de provincie

Lid 1

Hier wreekt zich het gebrek aan differentiatie in artikel 2.1 lid 1. Dient alsnog te geschieden. Voor de trekvogels die niet in bijlage I van de Vogelrichtlijn voorkomen vereist de Vogelrichtlijn geen SBZ's. Er kunnen dus voor deze vogels ook geen doelstellingen worden geformuleerd voor de Natura 2000 gebieden (Deze zijn beperkt tot soorten van bijlage I).

Artikel 2.3 Beheerplan

Lid 4.

De meeste aangemelde gebieden als potentiële SBZ's hebben momenteel nog niet de status van SBZ. De referentiedatum van de aanmelding ligt bij 2004. De genoemde periode van drie jaar lijkt Vereniging NNN daarom niet realistisch ook al staat deze in de eis in de Habitatrichtlijn.

Lid 5

Opgepast dat de Beheer en Inrichtings Plannen (BIP) die voor de nationale parken worden opgesteld niet de BP's gaan vervangen. De BIP's blijven namelijk buiten de democratische controle en vele Natura-2000 gebieden hebben inmiddels de status van nationaal park. Artikel 5 biedt onvoldoende garanties voor de inspraak van belanghebbenden .

Lid 6

De democratische controle en inspraak op de wijzigingen is hier niet gegarandeerd.

Pagina's 12 en 13

Artikel 2.4 Onduidelijke verplichtingen

Er worden nieuwe verplichtingen gedefinieerd die geen afspiegeling zijn van Natura 2000. Onduidelijk is tegen welke activiteiten precies wordt beschermd. Lid 1, 2, 3 en 4 beperken zich tot Natura 2000. Het lijkt erop dat dit artikel gericht is op bestaand gebruik aangezien het complementaire artikel 2.7 duidelijk nieuwe activiteiten en plannen tot object heeft. Het kan echter ook dat nieuwe activiteiten die volgens een beheerplan of enig andere regeling kunnen plaats vinden zonder passende beoordeling hier ook omvat zijn.

Lid 1

Er wordt hier geen onderscheid gemaakt tussen

a een bestaande activiteit

b een geplande activiteit en voornemen

Bij a) moet uit monitoring blijken dat deze activiteit **op zichzelf** een **significante** verslechtering veroorzaakt voordat men maatregelen mag verlangen (geen cumulatie met andere activiteiten).

Bij b) kunnen eventueel pro-actieve maatregelen worden verlangd ook vanwege de combinatie met de effecten van andere activiteiten. Om de noodzaak hiervan vast te stellen is een passende beoordeling noodzakelijk als **kwalificerende waarden** beïnvloed kunnen worden.

Er wordt tussen beide situaties geen onderscheid gemaakt hetgeen onduidelijkheid schept omtrent de

rechtspositie van belanghebbenden. Dit komt ook omdat de relatie met monitoring (toezien op de staat van instandhouding) ontbreekt. Als door de realisatie van een plan of project natuurwaarden significant in negatieve zin gezien de instandhoudingsdoelstellingen worden beïnvloed zal dit uit monitoring moeten blijken waarna artikel 6.2 kan worden toegepast.

Lid 2

Is niet van toepassing op een geplande activiteit of voornemen b) zodat een directe oplegging van maatregelen in dit geval niet relevant is.

In het kader van Natura-2000, zijn alleen dan maatregelen noodzakelijk indien de staat van instandhouding op een **significante** wijze verslechterd of bedreigd wordt. Deze voorwaarde is hier niet geformuleerd.

Lid 3

Het begrip "categorie van gevallen" is onduidelijk en ook niet beschreven. Ook blijft het democratisch overleg met belanghebbenden onzichtbaar. Moeten deze gevallen ergens vastgelegd zijn in beheerplannen of kunnen ze ook het product zijn van een intern (ambtelijk) overleg? In het laatste geval, hoe is de rechtsbescherming van belanghebbenden dan garandeerd.

Lid 4 Een instrument voor het opleggen van boeten legt ook de verplichting tot rechtsbescherming op.

De vereniging NNN is van mening dat artikel 2.4 opnieuw geformuleerd moet worden zodat haar strekking en de weerspiegeling van de verplichtingen van artikel 6 van de habitatrichtlijn zichtbaar wordt.

Pagina 13

Artikel 2.5

Lid 1

In de Vogelrichtlijn noch in de Habitatrichtlijn worden expliciete beperkingen opgelegd aan de toegankelijkheid van de SBZ's, laat staan dat de totale afsluiting van gebieden wordt beoogd. Centrale gedachte van de richtlijnen is het naast elkaar bestaan natuur en menselijke activiteit. De vereniging NNN verzoekt duidelijk te maken aan welk(e) artikel(en) van de richtlijnen hierdoor uitvoering wordt gegeven.

Lid 3 is blijkbaar gedacht als instrument om boetes te kunnen uitdelen wanneer afsluiting wordt genegeerd. Onduidelijk is hoe dit verenigbaar is met de EU richtlijnen.

Pagina 14

Artikel 2.6

Lid 1

Worden deze handelingen nog getoetst en door wie? Passende beoordeling?

Lid 2

Opnieuw boetebeding, dus aan te vullen met rechtsbeschermende maatregelen.

Lid 3

Het verabsoluteren van de natuur en het op basis daarvan opleggen van normen overschrijdt de reikwijdte van de wetgevingsmogelijkheden volgens het Nederlandse staatsrecht. Het is evenmin in overeenstemming met de EU richtlijnen.

§2.3. Passende beoordeling van plannen en projecten

Artikel 2.7

Lid 1

Artikel 6.3 van de Habitatrichtlijn maar dan beperkt tot plannen van bestuursorganen waarbij voldaan moet worden aan artikel 2.8. In 6.3 staat echter **natuurlijke kenmerken van het gebied** i.p.v. **voor een Natura-2000 gebied**. Deze **natuurlijke kenmerken van het gebied** beperken zich tot de natuurwaarden waarvoor het gebied is aangemeld. In dit licht moeten de significante gevolgen voor een Natura-2000 gebied worden gezien. Beter kan men weer de letterlijke tekst van de richtlijn overnemen, mede i.v.m. eventuele jurisprudentie van het Hof van Luxemburg zich directer laat interpreteren. Ook bevordert dit een uniformere omgang met deze richtlijnen binnen de EU. Hier ontbreekt het bevoegd gezag dat toestemming geeft voor de uitvoering van het gemaakte plan.

Lid 2

Artikel 6.3 van de Habitatrichtlijn voor het realiseren van projecten van de gewone burger. Voor hen geldt het Nee tenzij principe. De uitvoering van elk plan in en om Natura 2000 gebieden is in de Nederlandse opvatting hierdoor a priori verboden. Bovendien heeft men het hier losgekoppeld van plan zodat het gevaar bestaat dat bestaande activiteiten ook als project worden opvat. Echter "project" dient te worden gezien als een voorbereidende activiteit die plaats vindt voor de daadwerkelijke omzetting van het geplande. Wederom dient men **natuurlijke kenmerken van het gebied** i.p.v. **voor een Natura-2000 gebied** te gebruiken.

Lid 4

waarop het verbod, bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, aanhef van toepassing is.

In het eerste lid is geen verbod te ontdekken.

Artikel 2.1

Lid 1.

Onze Minister wijst gebieden aan als speciale beschermingszones ter uitvoering van de artikelen 3, tweede lid, onderdeel a, en 4, eerste en tweede lid, van de Vogelrichtlijn en artikel 4, vierde lid, van de Habitatrichtlijn. De speciale beschermingszones worden aangeduid als 'Natura 2000-gebied'.

onderdeel j, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht?

Pagina 15

Artikel 2.8 passende beoordeling

Lid 1

De initiatiefnemer van het project dient zelf en uit eigen beweging zijn strop ter voltrekking van zijn vonnis aan te schaffen.

De kosten voor de passende beoordeling liggen nog steeds bij de initiatiefnemer.

Lid 3

Het kokkelarrest weerklinkt hier. Een onmogelijke zekerheid die moet worden geboden. Een potentiële inquisiteur van de welvaart van Nederland: de overheid stimuleert niet, de overheid straft.

Lid 8 Compensaties inlijven bij Natura 2000-gebieden

Deze verplichting maakt geen onderdeel uit van de richtlijnen. Dit is een Nederlandse toevoeging.

Het verklaart ook waarom de natuurorganisaties zoveel onmogelijke illusoire prioritaire soorten en habitats hebben aangemeld. Sleutels tot de totale controle over de samenleving, onder de mantel van

biodiversiteit.

Pagina 16

Artikel 2.9 Projecten beschreven in een beheerplan of programma.

Hierdoor komt weer twijfel op omtrent de strekking en betekenis van artikel 2.4. Het is volstrekt onduidelijk daar nieuwe plannen en projecten volledig worden afgedekt door de artikelen 2.7 t/m 2.9 waartoe "activiteit verricht of het voornemen daartoe heeft" in 2.4 dient.

Volgens het Nederlandse recht is een voornemen NIET gelijk aan het actief uitvoeren van een daad.

Lid 1 Projecten beschreven in beheerplannen en programma's

- a) Projecten die uitgevoerd worden conform de vereisten in een beheerplan en daardoor geen passende beoordeling behoeven, kunnen, volgens dit artikel, nog steeds verplicht worden zich te onderwerpen aan een passende beoordeling. Welke rechtszekerheid biedt een beheerplan de initiatiefnemer dan nog?
- b) Het kan ook nog gebeuren dat de provincie een beheerplan heeft vastgesteld en dat achteraf ter discussie wordt gesteld of de provincie tot verlening van een vergunning bevoegd is. Dit alles terwijl de Habitatrichtlijn überhaupt geen formele vergunning verlangt. In principe, kunnen alle projecten doorgang vinden behalve diegene waarvan wordt vastgesteld of het vermoeden bestaat dat ze significante gevolgen kunnen hebben. Het "Nee tenzij" principe is een Nederlandse vinding.

Lid 2

De categorieën van gevallen uit artikel 2.4 lid 3 hebben geen basis in de Habitatrichtlijn en het begrip categorie van projecten is bovendien volkomen onduidelijk en niet gedefinieerd. Bovendien heet het in 2.4 nog categorieën van gevallen. Zijn projecten een bijzonder geval van gevallen?

Lid 3 Hier is dan weer sprake van *categorieën van gevolgen* en niet van *categorieën van projecten*. Het is geen wonder dat de arme initiatiefnemer de kluts kwijt raakt.

Lid 4 Het kokkelarrest weerklinkt. `voor een Natura-2000 gebied` dient vervangen te worden door *de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied* uit artikel 6.3 van de Habitatrichtlijn.

Bescherming van vogels van de Vogelrichtlijn

Pagina 19

Artikel 3.1 Verboden m.b.t. vogels

Lid 3 Kievitseierenzoeken is bij deze verboden. Er blijft alleen nog de uitweg van artikel 3.3. lid 1, dat als teken van goede wil van de overheid nog kan worden toegepast. Het is echter twijfelachtig of een dergelijke toestemming de toets van artikel 3.3 lid 4 kan doorstaan.

Lid 5

Alleen de wezenlijke verstoringen van lid 4 getoetst aan de staat van instandhouding van de soort. Rapen van eieren, vernielen van nesten en rustplaatsen is alleen mogelijk als hiervoor ontheffing wordt verleend. Het probleem ligt hierbij bij de betekenis van het woord "opzettelijk". Als een activiteit onvermijdelijk tot gevolg heeft dat bijvoorbeeld nesten vernield worden, is er dan sprake van opzet?

Pagina 19

Artikel 3.2 Verhandelen, vervoeren, doden en vangen van vogels

Lid 2

Niet alleen homo sapiens maar ook wilde eenden (anas platyrhynchos) zijn ongewenst.

Lid 3 Soorten die gedood mogen worden

Soorten als bokje, houtsnip, watersnip, sneeuwhoen, patrijs, rode patrijs, barbarase patrijs en zeer veel eendensoorten vallen hier bijvoorbeeld ook onder. Hieruit spreekt de invloed van belangengroepen, de jagers, op het EU-beleid. Hier te lande wordt het menselijk belang als van ondergeschikte betekenis beschouwd. Voorzorg geldt alle natuur met uitzondering van de mens; toch ook een tot de natuur behorende levensvorm.

Artikel 3.3 Ontheffing m.b.t. vogels

Lid 4

Er staat indien *aan elk van de volgende voorwaarden is voldaan*, hetgeen betekent dat aan a), b) en c) al deze zes voorwaarden onder b) moet zijn voldaan. Er staat niet "*indien aan één van de volgende voorwaarden wordt voldaan*". Een volstrekt onhanteerbaar eisenpakket

Bovendien zijn hier de eisen geformuleerd die gelden voor de plannen en projecten conform artikel 6.4 van de Habitatrichtlijn. Voor bestaand gebruik geldt artikel 6.2 van de richtlijn. **Hiervoor geldt zeker niet dat aan de voorwaarden a) en b) moet worden voldaan.** Het is voldoende dat de activiteit, ook al gaat deze onvermijdelijk gepaard met een van de effecten van artikel 3.1, niet tot een significante verslechtering van de staat van instandhouding of tot significante verstoringen van de desbetreffende soort leidt. M.a.w. dit lid is in zijn huidige vorm onacceptabel.

Lid 5 Beperkingen m.b.t. tot doden

Soorten van de Habitatrichtlijn

Pagina 22

Artikel 3.5 Verboden tot doden, verstoren, plukken enz.

Lid 3

Wordt het rapen van eieren van reptielen, vissen en spinnen bedoeld? Deze zijn eigenlijk niet te rapen. Is artikel 3.1 lid 3 voor vogels klakkeloos overgenomen?

Artikel 3.7

Lid 2

a beperkte of geen toegang. Totale afsluiting is mogelijk. Hier ontbreken belangrijke zaken, zoals onderbouwing, rechtsbescherming en bevoegd gezag?

Pagina 24

Artikel 3.8 Ontheffingen, zusje van artikel 3.3 voor vogels van de Vogelrichtlijn

Lid 5

Ook hier zijn de eisen geformuleerd die gelden voor de plannen en projecten conform artikel 6.4 van de Habitatrichtlijn. Voor bestaand gebruik geldt artikel 6.2 van de richtlijn. **Hiervoor geldt zeker niet dat aan de voorwaarden a) en b) moet worden voldaan.** Het is voldoende dat de activiteit, ook al gaat deze onvermijdelijk gepaard met een van de effecten van artikel 3.5, niet tot een significante verslechtering van de staat van instandhouding of tot significante verstoringen van de desbetreffende soort leidt. M.a.w. dit lid is zijn huidige vorm onacceptabel.

Bovendien is lid 5 onhanteerbaar vanwege b) en het *indien aan **elk** van de volgende voorwaarden is voldaan.*

Lid 5 b 4°) Introductie van Wisenten, beren en wolven in de westerse samenleving..

Lid 7

De verboden, bedoeld in artikel 3.5,

zijn niet van toepassing op handelingen ten aanzien waarvan

bij of krachtens enige wettelijke bepaling een besluit is vereist,

indien bij of krachtens die wet is bepaald dat

het derde lid van overeenkomstige toepassing is op het vaststellen van dat besluit.

Deze zin is nauwelijks leesbaar.

Pagina 25

Artikel 3.10

Deze soorten uit de lijsten van de verdragen van Bonn en Bern behoren formeel niet thuis onder soorten van de Habitatrichtlijn. Artikel 3.10 is dus verkeerd geplaatst en hoort onder het hoofdstuk "§3.3. Beschermingsregime andere soorten" thuis. Dit is te meer zo omdat voor deze soorten bij deze verdragen geen gebieden zoals de vogel- en Habitatrichtlijn zijn aangewezen waarin de bescherming wordt gerealiseerd. Bovendien zijn in de bijlagen van deze verdragen geen soorten te ontdekken die

ook niet door de relevante bijlagen van de Vogel- en Habitatrichtlijn beschermd worden. De Vereniging NNN is van mening dat dit artikel geschrapt dient te worden.

Beschermingsregime andere soorten

Algemeen:

Bij de Vogel- en Habitatrichtlijn is de staat van instandhouding van de soort zoals gemeten binnen de SBZ maatgevend. Bovendien zijn volgens deze richtlijnen alleen voor de soort significante effecten van belang. Men vraagt zich af welke toetsingscriterium hier eigenlijk geldt. En door wie en waarop wordt eigenlijk getoetst? Hoe wordt omgegaan met activiteiten die onvermijdelijk gepaard gaan met het doden van dieren, terwijl die activiteiten weliswaar niet gericht zijn op het doden, maar die willens en wetens doden tot gevolg hebben.

Bovendien vraagt men zich af waarom de in artikel 1.6 lid 2 genoemde "*Vogelrichtlijn en naar de niet in die bijlage genoemde geregeld voorkomende trekvogelsoorten*" een aparte status hebben gekregen. Deze behoren veel beter thuis in de categorie "andere soorten waarvoor geen gebied is aangewezen". Eenzelfde opmerking geldt ook artikel 1.5 lid 3d. Er is geen enkele aanleiding dat aan deze diergroep een aparte betekenis moet worden gegeven en dat deze via de zijdeur aan de lijst van bijlage I van de Vogelrichtlijn worden toegevoegd.

Pagina 25

Artikel 3.11 Het doden van andere soorten als?

Lid 1

Alle zoogdieren, amfibieën of reptielen zijn beschermd. Waarom zijn vogels hier niet genoemd?

Lid 2

c) Exoten zijn hierbij vogelvrij verklaard.

d) Soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Logisch onjuist in twee opzichten. Andere soorten zijn **niet** de soorten van Bijlage IV, de strikt beschermde soorten uit de Habitatrichtlijn, en er kunnen in dit artikel geen regelingen worden getroffen voor soorten van Bijlage IV. De bedoelde soorten van de verdragen van Bonn en Bern staan ook alle in de EU-richtlijnen. De referentie naar deze verdragen dient geschrapt te worden.

Lid 3

Artikel 3.8 is van overeenkomstige toepassing, met uitzondering van het vijfde lid, onderdelen a en c,

De andere soorten worden op dezelfde manier beschermd als soorten van de Habitatrichtlijn.

Zonder de uitzonderingen a en c van lid 5 van artikel 3.8 gelden:

*Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend indien aan **elk** van de volgende voorwaarden is voldaan:*

zij is nodig: (Hier dient aan toegevoegd te worden: ingeval van een of meer van de volgende omstandigheden van toepassing is (zijn):)

1°.

in het belang van de bescherming van de wilde flora en fauna en

van de instandhouding van de natuurlijke habitats;

2°.

ter voorkoming van ernstige schade aan de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom;

3°.

in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;

4°.

voor onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van deze soorten, alsmede voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of

5°.

om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de vrijstelling of ontheffing vast te stellen aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de vrijstelling of ontheffing vast te stellen aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;

M.a.w. alle vijf voorwaarden moet worden voldaan en daarenboven aan elk van a t/m f van het huidige lid 3. Deze voorwaarden kunnen in voorkomende gevallen onderling tegenstrijdig zijn, elkaar uitsluiten of niet relevant zijn. Het is dus onjuist te eisen dat aan alle voorwaarden tegelijk wordt voldaan. Een herformulering is noodzakelijk.

De andere punten van 3.8:

lid 1.

Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van een of meer verboden als bedoeld in artikel 3.5 ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van die dieren.

Artikel 3.11 lid 1 beperkt zich nadrukkelijk tot het verbod tot doden van de andere soorten. Via de omweg van artikel 3.11 lid 3 via artikel 3.8 en artikel 3.5 gelden voor deze soorten ook nog de volgende bepalingen:

1.

Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, opgenomen in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.

2.

Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.

3.

Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.

4.

Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

5.

Het is verboden planten van soorten, opgenomen in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Hierbij impliceert artikel 3.5 lid 2 in haar strekking artikel 3.11 lid 1.

Verder valt op dat bovenstaande voorwaarden verhouden zich niet of nauwelijks met de eisen van volksgezondheid en andere bijzondere omstandigheden, welke tot enigerlei ingrijpen kunnen noodzaken.

Verdere aandachtspunten bij 3.8:

2.

Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van een of meer verboden als bedoeld in artikel 3.5 ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van die dieren.

3

Onze Minister kan **onthefing** of vrijstelling verlenen van een of meer verboden als bedoeld in artikel 3.6, of van regels, gesteld krachtens artikel 3.7, ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van die dieren.

Ook hier wordt het verspreidingsgebied wederom niet genoemd.

Via Artikel 3.6 sluipt ook nog een keer de volgende beperking binnen:

Het is verboden aan de natuur onttrokken dieren of planten van soorten, opgenomen in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, onder zich te hebben, te vervoeren, te verhandelen, te ruilen of te koop of te ruil aan te bieden.

Men moet hierbij veronderstellen dat i.p.v. "soorten, opgenomen in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn" hier "andere soorten" gelezen moeten worden, aangezien het verbod al geldt voor de Habitatrichtlijn/ Vogelrichtlijn soorten.

Met het hierboven in lid 3 genoemde Artikel 3.7 slaat men echter nog veel krachtiger toe, deze luidt:

1.

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het aan de natuur onttrekken en de exploitatie van daarbij aangewezen dieren of planten van soorten, opgenomen in bijlage V bij de Habitatrichtlijn, indien dat nodig is voor het behoud of het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van die soorten.

NB. Een amvb onttrekt zich aan parlementaire controle.

2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen in elk geval betrekking hebben op:

- a. de toegang tot bepaalde terreinen, **waaronder een verbod op toegang**;
- b. een verbod om in een bepaalde periode of in een bepaald gebied dieren te onttrekken aan de natuur, of deze te exploiteren;
- c. de wijze van onttrekking aan de natuur;
- d. een verbod om zonder vergunning dieren of planten aan de natuur te onttrekken;
- e. het kopen, het verkopen, het te koop aanbieden, het in onder zich hebben en het vervoeren voor verkoop van dieren of planten;

*f. het in gevangenschap fokken van dieren;
g. de kunstmatige vermeerdering van plantensoorten.*

3.

Bij de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in het eerste lid, kan, na overleg met provinciale staten van de provincies, worden bepaald dat provinciale staten regels als bedoeld in dat lid vaststellen, en dat gedeputeerde staten met de uitvoering van bij die maatregel gestelde regels zijn belast.

Blijkens deze regeling krijgt onze minister bij AMVB, dus zonder parlementaire controle het recht toegangsverboden op te leggen voor het gehele Nederlandse territorium. Aangezien ` bepaalde terreinen ` niet nader gedefinieerd zijn. Verabsoluteerde natuurbescherming in optima forma.

HOOFDSTUK 5. VERGUNNINGEN, ONTHEFFINGEN EN VERPLICHTINGEN

Pagina 45 en volgende

Artikel 5.4

Lid 2

Een vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, wordt in elk geval ingetrokken of gewijzigd indien dat nodig is ter uitvoering van artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn.

Waarbij artikel 2.7 lid 2:

Het is verboden zonder vergunning van gedeputeerde staten een project te realiseren dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

- A. Hier wordt een potentieel `open eind` - lees omvangrijk – vergunningen systeem in het leven geroepen dat de zorgplicht ver overstijgt`. Het is het Nederlandse "alles Nee tenzij" uitgangspunt, hetgeen niet op de richtlijnen gebaseerd is. Dit is vooral daarom zo ingrijpend omdat de 162 Natura-2000 gebieden door tot 10km brede externe werkingzones omgeven zijn. Zo geldt op deze wijze voor het grootste gedeelte van Overijssel het Njet-regime van de natuur. De realisatie van een plan dat geen gevolgen heeft voor de kwalificerende waarden van een gebied moet zonder vergunning kunnen plaatsvinden.
- B. Artikel 2.7 heeft betrekking op artikel 6.3 van de Habitatrichtlijn betreffende plannen en projecten. Project is hierbij een geplande voorgenomen activiteit die nog niet gerealiseerd is. Slechts de realisatie van deze geplande activiteit behoeft eventueel een vergunning. Volgens het Kokkelarrest (Hof van Justitie te Luxemburg 2004 zaak C-127/02, punt 36) is voor een activiteit ofwel 6.3 dan wel 6.2 van de Habitatrichtlijn van toepassing maar zeker niet beide tegelijk. De significante effecten van artikel 6.2 van de habitat richtlijn moeten uit onderzoek van de daadwerkelijk in de realiteit optredende impact van de activiteit volgen. Dit is onmogelijk voor een plan of project, m.a.w. Artikel 5.4 lid 2 is strijdig de Habitatrichtlijn.

Lid 3

Een krachtens artikel 3.3, eerste of derde lid, 3.4, tweede of derde lid, 3.8, eerste of derde lid, 3.9, tweede lid, 3.10, 3.11, derde lid, 3.15, eerste of tweede lid, 3.23, eerste lid, 3.26, eerste lid, 3.32, derde of vierde lid, 3.33, eerste lid,

verleende vergunning of ontheffing kan tevens worden ingetrokken indien de houder van een vergunning of ontheffing, nadat die is verleend, onherroepelijk is veroordeeld:

a.

wegens overtreding van een bij of krachtens hoofdstuk 3 gestelde bepaling, of indien tegen hem deswege een strafbeschikking is uitgevaardigd, of

b.

*wegens een feit strafbaar gesteld bij of krachtens **de Wet dieren** voor zover het gedragingen als bedoeld in de artikelen 2.1, 2.2, 2.3, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10, 2.13, 2.14 of 2.15 van die wet betreft, of indien hij vervolging deswege heeft voorkomen overeenkomstig de bepalingen van artikel 74 van het Wetboek van Strafrecht of hem wegens overtreding van het krachtens de voornoemde artikelen van de Wet dieren bepaalde een bestuurlijke boete als bedoeld in artikel 8.7 van de Wet dieren is opgelegd.*

Lid 3a is begrijpelijk; men voldoet niet aan de voorwaarden en beperkingen bij de ontheffing.

Lid 3b is echter niet zo zeer begrijpelijk omdat de bedoelde vergrijpen tegen de Wet Dieren in principe niet in relatie behoeven te staan met de verleende vergunning of ontheffing. Je rijbevoegdheid wordt toch ook niet ingetrokken vanwege het niet tijdig betalen van de WOZ heffing.

Zelfs ook niet na 5 km te hard rijden.

Bijvoorbeeld verbiedt artikel 2.2 van de wet Dieren het houden van niet toegestane zoogdieren. Niet valt in te zien hoe dit van invloed moet zijn op de ontheffing voor het rapen van eieren.

HOOFDSTUK 6. FINANCIËLE BEPALINGEN

Pagina 48 en 49

Artikel 6.1 Schade vergoeding

Vergoeding van schade geleden door maatregelen op basis van de EU-richtlijnen wordt niet in het vooruitzicht gesteld. Formulering is zeer voorwaardelijk en er kan zeker niet uit worden geconcludeerd dat de passende beoordeling niet voor rekening komt van de initiatief nemende burger. In de toelichting wordt wel gesproken over een wetsvoorstel "Algemene wet bestuursrecht". Daar deze in het geheel nog niet van kracht is, dienen in de natuurwet zelf hiervoor passende voorzieningen worden getroffen. Het kan zijn dat in een later stadium een gedeelte van deze voor de natuurwet specifieke bepalingen door de eventueel toekomstige "Algemene wet bestuursrecht" wordt afgedekt. De rechtszekerheid van de burger verlangt echter concrete vastlegging in de huidige wet.

Artikel 6.2 Vergoeding van kosten

Hier worden alleen de financiële belangen van de overheid beoogd in de vorm van heffingen voor vergunningen enz..

Vraag is hoe de overheid zelf zich voorstelt om te gaan met de gegevens uit onderzoek en-of monitoring verkregen. De Conventie van Arhus, door Nederland geratificeerd, lijkt op geen enkele wijze bekend, laat staan in de wet geïmplementeerd.

Dit ware wel te wensen.